

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM Monošter, 10. septembra 2020 - Leto XXX, št. 37

»Jutri zjutraj pričnemo s tradicionalnim poukom«

Učenje. Spoštovanje. Sanje. ZaUPANJE. Molitev. Vera. Sreča. Ljubezen ...
stran 3

Zatau smo na svejt prišli, ka mo srečni in zdravi
stran 6

Pri nas doma smo plesali
stran 8

»JUTRI ZJUTRAJ PRIČNEMO S TRADICIONALNIM POUKOM«

S 1. septembrom se je šolsko leto 2020/2021 pričelo tudi na obeh porabskih dvojezičnih osnovnih šolah. Učenci vzgojno-izobraževalnih ustanov na Madžarskem so v šolskih klopeh sedeli nazadnje 13. marca, čez tri dni se je namreč pričel (digitalni) pouk na daljavo.

Po odločitvi madžarske vlade so se šolarji na začetku septembra vrnili v učilnice, Ministrstvo za človeške vire (EMMI) pa je razposlalo akcijski načrt za novo šolsko leto. V tem predpisuje, da lahko ustanove obiskujejo le zdravi učenci in zaposleni ter da se morajo temeljito čistiti in razkuževati učilnice. V skupnih prostorih in na prireditvah je varnostna razdalja obvezna, medtem ko pa uporaba mask ni predpisana (ni pa niti prepovedana). Ministrstvo predlaga, naj se šolski programi (z upoštevanjem največjega števila udeleženi) in ure telesne vzgoje odvijajo na prostem.

Vse to so lahko izvedeli šolarji in njihovi starši, ki so najprej ob osmih zjutraj obiskali DOŠ Števanovci. V Porabje je jesen prispela s hladno fronto, kljub vztrajnemu nočnemu dežju pa se je nebo nad porabsko vasjo vsaj za pol ure slavnostnega odprtja šolskega leta razjasnilo.

Po slovenski in madžarski pesmi o šoli je zbrane – med njimi štiri preplašene prvošolce – pozdravila ravnateljica ustanove Agota Holec. Še posebej je izpostavila slovensko parlamentarno zagovornico Eriko Köleš Kiss, predsednika Državne slovenske samouprave Karla Holca in generalno konzulko RS v Monostru Metko Lajnsček. Vodja šole se je staršem zahvalila za aktivno pomoč pri pouku na daljavo in se spominjala na nenavaden zaključek prejšnjega šolskega leta. »Virus nam je prekrižal vse načrte, toda jutri

zjutraj ob osmih pričnemo s tradicionalnim poukom,« je zaključila ravnateljica in povabila učence v šolo – od odraslih so lahko vstopili le starši prvošolčkov.

»Vsaka šola je prejela predpise, le-teh se moramo dr-

Ravnateljica DOŠ Jožefa Košiča, Ildiko Dončec Treiber, je šolsko leto na Gornjem Seniku odprla z besedami Lona Wattersa: »Šola je zgradba s štirimi stenami in prihodnostjo vmes.«

žati,« nam je kasneje dejala Agota Holec. »Vsi si moramo pogosto umivati in razkuževati roke, tudi preden jemo ali ko pridemo z dvorišča. Smo mala šola in težko preprečimo, da bi otroci šli drug do drugega. Če pa se bomo držali pravil in pazili, bomo ostali zdravi.« Agota Holec poudarja, da ima šola dovolj veliko dvorišče in igrišče, da bi se lahko učenci med odmorom igrali z varno medsebojno razdaljo.

Ravnateljica je že pred odprtjem šolskega leta načrtovala poslati pismo staršem, kajti prirejanje roditeljskih sestankov ni priporočeno. »Vse potrebne informacije bom vključila in jih prosila, naj list podpišejo, v kolikor se z vsebino strinjajo. Tudi oni imajo odgovornost, skupaj moramo delati na tem, da bi se izognili virusu,« je dejala Agota Holec, ki pravi, da so imeli spomladi pozitivne izkušnje tudi z digitalnim poukom. »Šele zdaj pa bomo videli, kaj je ostalo v glavah učencev, kaj so si zapomnili. V prvem mesecu bodo učitelji zagotovo mo-

rali ponavljati učno snov.« DOŠ Števanovci letos obiskuje 38 učencev v osmih samostojnih razredih. Ravnateljica poudarja, da razpolaga s potrebnimi kadri za izvajanje dvojezičnega pouka. »V nižjih razredih se odvijajo

dvojezične ure z enim samim učiteljem, ki je položil ustrezen jezikovni izpit iz slovenščine,« je dejala Agota Holec. Kot pridobitev je še izpostavila, da se prične sredi septembra širitev telovadni-

Povabljeni gostje obeh dogodkov: slovenska parlamentarna zagovornica Erika Köleš Kiss, porabski župnik Tibor Tóth, predsednik DSS Karel Holec in generalna konzulka RS Metka Lajnsček. Ob njih ena od gostiteljic, števanovska ravnateljica Agota Holec

ce, izrazila pa je dvome, ali bo lahko oktobra priredila lončarski tabor.

Na dan odprtja šolskega leta so se zaprle meje Madžarske, v Železni županiji je proti Sloveniji ostal prevozen le mejni prehod med Hodošem in Bajánsenye. Slovenska vzgojiteljica-asistentka in učite-

ljica-asistentka sta lahko v Števanovce pripotovali samo preko le-tega, kar jima je povzročilo dobro uro dodatne vožnje.

Tudi na večji DOŠ Jožefa Košiča na Gornjem Seniku smo lahko v minutah pred začetkom slavnostnega odprtja srečali tamkajšnjo pedagoško asistentko iz Slovenije. Dobro uro pred poldnem je avtobus na šolo pripeljal učence, ki so se zaradi varnostnih direktiv posedli po klopeh na zunanjem igrišču. Zbrane je najprej v slovenskem jeziku pozdravila ravnateljica ustanove Ildiko Dončec Treiber in takoj podala podatek, da je med sedanjimi 59 učenci šole kar 8 prvošolcev. »Šolsko leto se bo začelo drugače, Covid-19 je in še bo močno zaznamoval naše dneve, postopke učenja, poučevanja. Pred nami pa so izzivi, na katere smo pripravljeni,« je vodja šole opogumljala učence in njihove starše. Poudarila je, da se tradicionalen pouk lahko izvaja

novitev telovadnice ter beljenje učilnic za nižje razrede in hodnikov. Zahvalila se je upravljalcu ustanove, Državni slovenski samoupravi, ki zagotavlja pogoje za nemoteno opravljanje ene od najpomembnejših nalog šole – poučevanje slovenskega jezika in ohranjanje slovenskega narodnostnega izročila.

»Učenci so komaj čakali, da se srečajo s sošolci. Moramo se pogovoriti z njimi, kako so preživeli preteklo obdobje,« nam je kasneje dejala ravnateljica Ildiko. *»Vsekakor bo treba začeti s ponavljanjem, saj dobro vemo, da čeprav smo se trudili s poukom na daljavo, bomo šele zdaj v novem šolskem letu izvedeli, v kolikšni meri smo bili uspešni.«*

Vodja ustanove poudarja, da uporaba mask na šoli ni obvezna, mora pa biti vsak učenec pozoren na to, da kiha in kašlja v papirnati robček, ki ga nato takoj odvrže v smetnjak. *»Moramo se držati navodil, če hočemo vse leto hoditi v šolo na tradicionalen način,«* je podčrtala in dodala, da se bodo trudili izvajati tudi tradicionalne izvenšolske dejavnosti. *»Tudi tam bo potrebno upoštevati predpise, na primer zagotovitev primerne razdalje. Toda pouk na šoli mora potekati, moramo se potruditi zanj,«* je zaključila Ildiko Dončec Treiber.

Po tradiciji je na obeh ustanovah šolsko leto blagoslovil porabski duhovnik Tibor Tóth. Šolsko leto 2020/21 se bo po 179 učnih dneh zaključilo 15. junija prihodnje leto – v kakšni obliki in s kakšnim uspehom, pa zaenkrat ostaja neznan.

(Slike na 1. strani: Utrinki s prvega šolskega dneva v Števanovcih in na Gornjem Seniku.)

-dm-

fotografije: -dm- in K. Holec

Učenje. Spoštovanje. Sanje. ZaUPANJE. Molitev. Vera. Sreča. Ljubezen ...

Na Dvojezični osnovni šoli Jožefa Košiča v počitniških mesecih vijejo rokave številni možje in ena ženska. Ingrid Pojbič je likovnica, učiteljica v oddelkih podaljšanega bivanja na Osnovni šoli Kuzma. Kot sama pravi, je s hvaležnostjo in veliko odgovornostjo sprejela nalogo, da pot do nove učilnice slovenščine popestri z barvami, premišljenimi poslikavami, ki bodo nagovarjale učence vseh generacij. Povabilu je sledilo raziskovanje, dogovarjanje in kreacija. V počitniških dneh je zavrtila čopič in z

Šola se že dobro leto ponaša z motom **Tu govorimo. Tü gučimo. Itt beszélünk.**

Novi napis upošteva simboliko barv in se tako prikloni vsakemu, ki vstopi na Dvojezično osnovno šolo Jožefa Košiča

Slovenija z značilnostmi pokrajin

Porabska inačica slovenske himne na steni učilnice

izjemno občutljivostjo do tradicije, Porabja, moči besede, barvito in kreativno obarvala visoke, bele stene. Ko vstopimo pod obok vhodnih vrat, nas tam pričaka napis.

Takrat sem zapisala: *Hodnik naše šole se je obarval s črkami rdeče, modre in zelene barve, ki barvito pri našajo sporočilo in se razlijejo po beli steni, ki dopolnjuje*

barvo obeh zastav. Zelena barva pripada Madžarski. Modra barva Porabju (svetu med Rabo in Muro). Rdeča tako zaznamuje mlado Slovenijo.

Sporočilo nagovarja naše učence, učitelje in obiskovalce šole.

Zgradba, ki jih pozdravlja s tem napisom, opozarja na področje dvojezičnosti - trojezičnosti.

Prelivanje jezikov, preplet barv. Preplet jezikov. Prelivanje barv.

Barvitost jezika je izjemna vrednost Porabja in naše šole.

Novi napis upošteva simboliko barv in se tako prikloni vsakemu, ki vstopi na Dvojezično osnovno šolo Jožefa Košiča.

Do učilnice slovenščine morate najvišje, na vrh šolske stavbe. Tam vas na hodniku pričaka staro razkošno abecedno drevo, na drevesu pa k vsaki črki vodi veja, pot do nove besede. Nekdo je zelo blizu drevesa doma, igra se s fračo, obožuje balone, rad ima naravo in je pravi mali pobalin, ki na drevesu pozablja copatke in vmes zahteva od vetra, da mu osuši perilo. Drevo nagovarja najmanjše, ki se učijo slovensko abecedo, se rokujejo s prvimi slovenskimi besedami, hkrati je za starejše učence odlično izhodišče za prvi zapis samostojne pravljice, domišljjskega spisa ali zgolj skrbnejšega opisa posameznega dela drevesa.

Na drugi steni hodnika je narisana Slovenija. Ker je Slovenija v obliki kokoši, njeno oko skrbno opazuje vsak korak mimo dočega. Panonska ravnina se ponaša s klasom, ki mu dela družbo ošabna štoklja, ki čaka na svoj ulov med trstičevjem. Na Dolenjskem z velikimi šapami sredi gozda brunda medved, Primorska je ogreta od sonca in v jadra lovi nove in nove želje, Goriška brda se priklanjajo sladkim češnjam, Gorenjska se baha s tremi kamnitimi glavami. Tam nekje je Lipica in njen lipicanec.

Pozvačin vabi osnovnošolce na novo pot. Na pot znanja, Ko se odprejo vrata, vstopimo v predprostor, poln knjig. Na ste-

Razkošno abecedno drevo vas čaka na hodniku, ki vodi do učilnice slovenščine

Pozvačin vabi osnovnošolce na novo pot

Učilnica komaj čaka učence

ni je z mehкими, okroglimi, prijaznimi črkami napisana porabska himna, ki jo je prevedel Dušan Mukič. V črni barvi zapis prostoru dopušča veliko mero umirjenosti, elegantnosti in odraslosti.

Za belimi vrati nas lahko preseneti pogled na novo, svetlo učilnico slovenščine. Bele mize, svetle žoge in bele stene čakajo na učence, da jih zapolnijo z učnimi vsebinami. Kotiček, ki je namenjen sprostitvi, pa je popisan z besedami. Gre za zapis besed, ki predstavljajo tradicionalne vrednote, ki jih bo plemenitil moderen pristop do znanja.

Učilnica komaj čaka zvedave posameznike, učence, željne znanja, da vstopijo v sodobno in izjemno tehnično dovršeno učilnico, ki ima vse, kar imajo velike in hkrati, visoko gor, odpira pogled na Porabje kot ponos in šepet: **Tu govorimo, tü gučimo, itt beszélünk in dobrodošli, pozdravljeni, köszöntjük na naši šoli.**

raziskovanja, poglobljanja, razmišljanja ... Z barvnimi trakovi pleše v vetru, piha v svoj rog in tudi mentorje, učitelje opozarja na prešernost, zadovoljstvo, ki jo moramo vedno znova negovati.

(Slika na 1. strani: Ingrid Pojbič je likovnica, učiteljica v oddelkih podaljšanega bivanja na Osnovni šoli Kuzma.)

Besedilo in slike: Valentina Novak

PREKMURJE

Od bograča do balonov

Tak kak na Vogrskom so 1. septembra tudi v Sloveniji mlajši prišli nazaj v šaulo, pa čiglij so podatki o številu tistih, steri so okuženi z nauvim koronavirusom, nej dobri nej v enon pa nej v drugom rosagi. Par dni prva so se končale poletne prireditve, sterih je bilou menje kak v preminauči lejtaj, pauleg toga so bile ene ovak pripravlene kak pred pandemijo. V Lendavi, za stero znamo, ka je svetovna prestolnica bograča, so namesto Bogračfesta pripravili Den bograča, steroga je organizirala Mestna skupnost Lendava, obiskovalci pa so si leko tau priljubljeno prekmursko gesti, stero so leko kúpili tudi pri tómi Vinarium, odnesli domau. Bograč so ponūjali gostom tudi v lendavskij krčmaj in restavracijaj, lústvo pa so organizatori pazovali, ka naj si bograč skūjajo tudi sami doma. Če je bilou v Lendavi vse v znamenji bograča, je bilou v Murski Soboti in okauli nje v znamenji balonov. Pisali smo že o tom, ka bi konec septembra v Prekmurji moglo biti svetovno prvenstvo v lejtanj s toplozračnimi baloni (hólégballon), samo ka so ga mogli prejkdstati na leto 2022. Prekmurski balonarski klub Roto je namesto toga pripravo državno prvenstvo (országos bajnokság), stero se je začnilo s prireditvijo v Ženavljaj, v spomin na dogodek iz leta 1934, gda sta v toj gorički vesnici, nejdaleč vkraj od Porabja, s stratosferskim balonom zasilno pristala pilot Max Cosyns in njegov asistent Nere Van Der Elst. Zanimivo je tudi tau, ka so se v okviru državnoga prvenstva v lejtanj s toplozračnimi baloni trge plinski baloni zdignili v luft ob paviljoni Expanso in poleteli prauti Poljski. Pilota Grega Trček in Filip Štucin sta v eni nauči postavila slovenski rekord, vej pa sta pristala južno od Katowic, v varaši Bielsko-Biala.

Silva Eöry

MEJNI PREHOD VERICA-ČEPINCI JE OD 5. SEPTEMBRA NAPREJ TUDI ODPRT

»Lahko rečem, da je bilo to res pravo romanje do Gornjega Senika. Za pot, za katero običajno porabim pol ure, sem tokrat potrebovala uro in 50 minut,« je 1. septembra,

ampak tudi še marsikomu drugemu. Zagovornica Slovencev v madžarskem parlamentu Erika Köleš Kiss in predsednik Državne slovenske samouprave Karel

delo v Slovenijo, in še nekaj družin, katerih vsakodnevni stiki so zaradi ponovno hermetično zaprte meje zelo oteženi.

Kot kaže, je pismo, pa tudi prizadevanja Veleposlaništva Republike Slovenije v Budimpešti in Generalnega konzulata Republike Slovenije v Monoštru, obrodilo sadove. Od 5. septembra je mejni prehod Verica-Čepinci odprt za madžarske in slovenske državljane, in sicer od 6.00 do 18.00 ure. Tudi mejni prehod na Dolnjem Seniku, ki ga radi uporabljajo tudi slovenski državljani, ki delajo v Avstriji, je od 5. septembra odprt med 7. in 19. uro.

Omejeno čezmejno gibanje je

Zagovornica Erika Köleš Kiss in predsednik DSS Karči Holec sta naslovila pismo na notranje ministrstvo, v katerem sta zahtevala, naj se odpre prehod Verica-Čepinci

ko je bil tako kot v Sloveniji tudi za šolarje na Madžarskem prvi šolski dan, dejala Valentina Novak, učiteljica-asistentka na Osnovni šoli Jožefa Košiča na Gornjem Seniku. Vemo, da je zaradi vse večjega števila okužb z novim koronavirusom

Madžarska 1. septembra za mesec dni zaprla meje za tuje državljane, med Slovenijo in Madžarsko pa so, tako kot spomladi v času epidemije, na večini mejnih točk oziroma nekdanjih mejnih prehodov postavili zapornice. 1. septembra so bili odprti le še štirje mejni prehodi med državama, in sicer cestni in avtocestni med Pincami in Tornyiszentmiklósem, med Dolgo vasjo in Rédicsem ter Hodošem in Bajánsenyem. To da ponovno ni bil odprt noben mejni prehod na območju, na katerem živijo Porabski Slovenci, ni povzročalo preglavic le Novakovi,

Holec sta naslovila pismo na Károlya Pappa, glavnega direktorja urada za javni red in varnost na madžarskem ministrstvu za notranje zadeve, in ga spomnila, da »na podlagi sporazumov o sodelovanju, sklenjenih med Madžarsko in Republiko Slovenijo, iz Slovenije k nam prihajajo različni strokovnjaki, poleg tega je na obmejnem območju veliko stikov med politikami, šolniki, kulturniki, novinarji in predstavniki s cerkvenega področja. Imamo tudi na primer slašičarja iz Slovenije, ki ima slašičarno v Monoštru, porabskega mladeniča, ki vsakodnevno odhaja na

povzročalo preglavice tudi na DOŠ Prosenjakovci, ki jo v letošnjem šolskem letu obiskuje 100 učencev, od tega skoraj polovica (42) iz Madžarske. Prizadevanja vodstva šole, ki jih je podprla tudi Pomurska madžarska samoupravna narodna skupnost, so bila prav tako uspešna. Med delavniki je mejni prehod Magyar-szombatfa-Prosenjakovci odprt med 7. in 8. ter 14. in 15. uro, toda le za osnovnošolce s potrdili o šolanju na prosenjakovski devetletki in njihove starše.

Silva Eöry

Foto: K.Holec in F.Sütő

Zapornice na prehodnih točkah; na Verici od 5. septembra samo ponoči

»Žitek je nej biu smileni z menov,« je emo šegau gučati avstrijski cesar ino vogrski krau, šteri je grato legendaren v našom tali Monarhije tó. Biu je venak tista zgodovinska peršona, štera je napravila najdujšo paut v dušaj lidi na Vogrskom. 18. augustuša je minaulo dne nau 190 lejt od narodjenja Franca Jožefa I.

Lústvo v habsburško monarhiji ga je spoznalo, gda je eške nej emo dvajsti lejt. Leta 1849 je dojbui madžarsko bojno za slobaudnost ino krvavo dojburačuno z voditeli rabuke. 67 lejt kisnej je svoj žitek končo kak poštvani krau, šteroga je rad emo vekši tau lidi na Vogrskom.

Franc Jožef se je naraudo 18. augustuša 1830 v bečkom Schönbrunni. Njevji oča je biu nadvojvoda Franc Karol (brat cesara Ferdinanda I.), njevga mati pa trnok ambiciozna Zofija Bavarska. Tistoga ipa je na svejt prišo, gda je svoje knjige o reformaj začno vódatati István Széchenyi, v lejtaj 1848/49 pa je biu že glaven protivnik vogrske revolucije. Po diktatorski lejtaj je pauleg Ferenca Deáka leta 1867 un največ naredo za madžarsko-avstrijsko »nagodbo« (kiegyezés), leta 1896 je un opro milenijski svetek v Budimpešti. Dvej leti je biu prvi človek monarhije v prvój svetovnoj bojni, nej pa je doživó, ka je njevji imperij na male falate vrazmo spadno.

Mladoga Franca Jožefa so od mlašeči lejt tak gorrani, ka gnauk cesar baude: pri svoji štiri lejtaj se je mogo že včiti, gda pa je vózraščeni grato, se je skoro na vse razmo. Gučo je osem gezikov - med njimi vogrskoga -, spozno se je na sodačijo, v politiko monarhije pa ga je vpelavo sam kancler Metternich. Pravi-jo, ka sta se kancler pa mati

90. letjami se je naravno prvi »cesar ino krau«

ŽELEZNA ŽUPANIJA

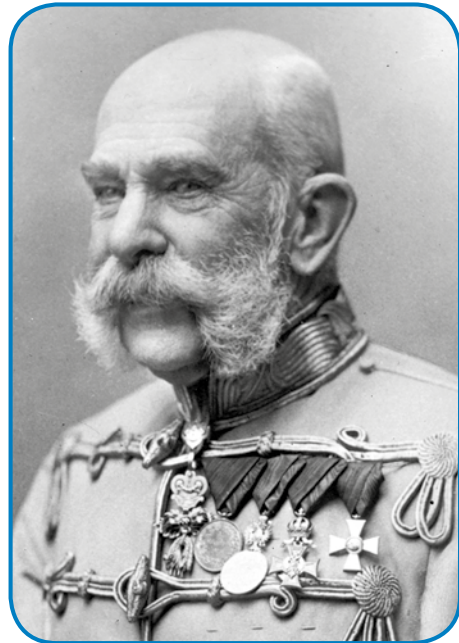
Že rukajo djeleni

Zofija že leta 1847 zgučala, ka mladoga Franca Jožefa na njegvi 18. rojstni den za cesara napravijo.

Med revolucijami v leti 1848 se je pokazalo, ka je cesar Ferdinand pažlavi na tronuši. Biu je dober človek, de je pa emo slabo rauko, ka je spravilo rosag v nevarnost. Nej je bilau pitanje, ka more vkraj, za tau pa je prišo čas na konci leta 1848. V slejdnjom momenti so se odlučili, ka nauvi cesar ne dobi ime »Franc II.« liki »Franc Jožef I.« Tak so eške ednoga Habsburga nej zvali, ka je kazalo na veuke spremembe. 18-leten cesar je s svojim prvim rendelüvanjom »dopüsto«, ka Ferdinand slobaudno odide v Prago. Franc Jožef je na pomauč pazuvo šerege rusoškoga cara, pred šterimi so se vogrski čapati 13. avgustuša 1849 pri vesnici Világos prejkдали.

Nauvi cesar je brž krvavi red napravvo. Monarhija je gratala smrtno tija, Franc Jožef je rosag pelo s svojimi svetovalci, policaji ino sodakami. Biu je mladi, de je pa preveč vörvo v svoje vrline. Po krimskoj bojni je zgübo vse svoje evropske padaše, leta 1859 pa je zaman sam pelo svojo sodačijo v francusko-taljansko bojno, je grdau zgübo. Svoj absolutistični sistem je mogo pomalek tanjati, njegva monarhija je grtüvala slobaudnejša. Leta 1866 se je pokazalo, ka se Nemčija zdrüži brezi Avstrije, monarhija je zgübila dosta zemlé.

Franc Jožef se je mogo pogljijati z Madžarami, tak je 8. juniuša 1867 grato vogrski krau tö. Dualistična avstro-ogrska monarhija je mejla ednoga cesara ino krala, Franc Jožef je biu trnok flajsen, legendarno dosta je znau delati. Zgaudilo se ma pa je dosta tragedij: njegvi edini sin *Rudolf* je vmauro sebé, brata *Maksimilijana* so bujli v Meksikonu. Njegvi zakon s čüdivitnov *Elizabetov* je na nikoj prišo, kisnej pa je »Sissi« eden anarhist v Genfi z naužcom v srcé smekno. Po smrti žené je Franc Jožef trnok žalosten grato, samo za svojo delo je živo. Držina Habsburg je mejla spoj siguren red erbanja, zatok je biu kandidat za nauvoga cesara njegovja najbližanja žla-

Austrijski cesar ino vogrski krau, kak ga najbole poznamo - Franc Jožef I. kauli leta 1905

depa dva glavniva varaša ino dva parlamenta. Kak regionalna velesila je emorosag vküпно vinešnjo po-

Habsburg je mejla spoj siguren red erbanja, zatok je biu kandidat za nauvoga cesara njegovja najbližanja žla-

Franc Jožef z držinov v Gödöllöni - sin Rudolf, žena Sissi, čeri Marija Valerija ino Gizela

litiko, Franc Jožef pa je nej dau autonomijo drüгим menjšim narodom (Čehom, Hrvatom, Slovencom).

Po trej desetletjtaj cvetenja je na začetki 20. stoletja Monarhijo več samo cesar, »prvi slüga rosaga« vküpdržo, imperij se je trgo na gezero talov. Globko vören

ta, brat *Karol Ludvik*. Gda je té brat tö mrau, je prestolonaslednik (trónörökös) grato brato sin *Franco Ferdinand*. Toga pa je Franc Jožef nej cuj k rosačkoma deli püsto, zatok se je začno Franc Ferdinand padašivati s sodačijov. Komaj je čako, ka cesar grata, de so ga pa

28. juniuša 1914 v Sarajevoni dojstrlili. Za en mejsac je Franc Jožef - na trukanje Berlina - zglaso bojno prauti Srbiji: začnila se je prva svetovna bojna.

Usoda je bila smilena, Franc Jožef je nej vüdo slejdnje dni svoje libléne monarhije. Mrau je v Schönbrunni dvej leti pred razpadom rosaga, 21. novembra 1916, pokopali so ga v bečkoj kapucinskoj cerkvi. Po njegovoj smrti je madžarski ministrski predsednik *István Tisza* v vogrskom parlamentu tak gučo: »Naš pokojni krau sliši med veuke peršone zgodovine madžarskoga naroda: je eden od tisti, šteri so prejkvtrgnili staulejtne tradicije ino narod pelali vö s staulejtne zablaude. Eden od tisti, šteri so najšli paut za pravi razvoj ino položili gvüšen fundament za bole srečno bodaučnost. Un je eden od veuki dobrautnikov naroda, šteri je najšo méрно rešitev za probleme brezi rešenja, ki so bili duga stouletja vretina bitja, trplenja ino žalosti. Tau je bilau zgodovinski ciu njegovoga žitka.«

Gnes je kejp o Franci Jožefi zaviti v šlajer nostalgije ino je vsikdar malo lepši grato, gda so lidgé v žmetnejši cajtaj nazajbrodili na »dobre stare čase«, na »srečne mérne cajte«.

Želejli so nazajdobiti svojoga »Ferencjoško«, šteri je grato simbol lejpi časov. Leko ga mamu radi, leko ga odürdjavamo. Istina pa ostane, ka je biu tisti krau v vogrskoj zgodovini, šteri je najduže, skoro 68 lejt kralüvo rosagi.

Od konca avgustuša se že tü pa tam čüje, ka eden, eden djelen začne rukati, (blejati). Če gledamo podatke, Železna županija je na Vogrskom šestu županija po vrsti po številu djelenov.

Največ djelenov je v županiji Somogy, 17065, v županiji Baranya 12040, v Veszprémsoj 11924, v Zali 9390, v Borsod-Abaúj-Zemplén 7974, pri nas v naši goščaj pa 7480 djelenov žive.

Istina, ka že konca avgustuša začnejo rukati djeleni, depa pravo rukanje se po 10. septembri začne. Najbola se čüje zaranka pa večer, gda djeleni vö iz gauštje pridejo na sonžete pa na ograde. Tau, ka je blejanje ednoga djelena tak fejš glasno, je zavolo tauga, aj krave, košute pa drügi bikauvge njega kak dominantnega bika dobro čüjejo. Rukanje djelenov največkrat tak dvajstidni drži, depa tau je od dosta vse odvisno, povejmo od toga, kelko bikauv je na ednom teritoriji, dapa nanga vpliva še vrejmen tö. Zato ka če se zrak brž razhladi septembra, te se rukanje kasnej začne pa na dugše se zavleče.

Pri nas v Železni županiji še nega, depa v drugi županijaj so že iz rukanja turistično atrakcijo naredli, najbola hoteli. Tisti, steri čüti škejo, kak bikauvge rukajo, jim organizirajo prejk lovski društva vodiča, steri cejlo skupino vödopela na takšo mesto, gde varno leko poslüša rukanje. Tau je zavolo tauga tö dobro, če je paulak djagar, ka se od 1. septembra začne djagarija (lov) pa zavolo tauga je nevarno se zdržavati v kmici vanej paulak lesa.

-dm-

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

Blejski strateški forum

Evropa potrebuje več skupnih ukrepov v pripravah na potenciranje pandemije covid-19, so se strinjali udeleženci Blejskega strateškega foruma. Uvodni panel, ki so se ga poleg predsednika slovenske vlade Janeza Janše v živo udeležili premierji Madžarske, Hrvaške, Češke, Poljske in Bolgarije ter srbski predsednik, je bil posvečen razpravi o prihodnosti Evrope po pandemiji covid-19. »Zima prihaja,« je poudaril Janša in opozoril, da so pri vprašanju vladavine prava problem predvsem dvojni standardi. Leta 2014 so bile v Sloveniji ukradene volitve, sam je bil politični zapornik, pa ni nihče protestiral zaradi tega, je dejal. Nove članice EU ponujajo tudi svoje rešitve za reševanje kriz v prihodnje, je bilo še slišati na forumu, v okviru katerega je Viktor Orbán zavrnil kritike glede stanja demokracije na Madžarskem. Zatrnil je, da je demokracija na Madžarskem ravno tako kakovostna kot v Italiji ali Nemčiji in izpolnjuje vse evropske standarde na tem področju. Na Madžarskem se po njegovih besedah borijo za intelektualno suverenost, saj da se krščansko-konservativnodojemanjedemokracije razlikuje od liberalnega. Glede prihodnosti Evrope po pandemiji covid-19 pa je Orbán poudaril, da mora EU postati bolj konkurenčna. Opozoril je, da evropska varnostna infrastruktura ne more postati celovita brez širitve, vključno s polnopravnim članstvom Srbije v EU. Predsednik Mednarodnega olimpijskega komiteja Thomas Bach je v uvodnem videonagovoru izpostavil pomen športa pri okrevanju po pandemiji. Poudaril je, da so v negotovih časih olimpijske vrednote solidarnosti, odličnosti, spoštovanja in prijateljstva dobro vodilo. Direktorica Mednarodnega denarnega sklada Kristalina Georgieva pa je izrazila optimizem, da bo svet uspešno premagal tudi pandemijo covid-19.

Cvetka Horvat - o sebi in tapkanji z EFT metodo

Zatau smo na svejt prišli, ka mo srečni in zdravi

Cvetka Horvat, stera gnesden živé v Murski Soboti, je kak dejte neka cajta bila tüdi Merkanarka, vej pa je tri lejta preživela v Clevelandi, za steroga ške gnesden pravimo, ka je najbolje »slovenski« merkanarski varaš: »Moja mladost je rejsan bila zanimiva. Gda

Cvetka Horvat

prva z bratom, pred devetnajstimi leti pa je ta odpelala tüdi svojega sina Damjana, »ka sta se z dedijom, steri je ške furt tam, spoznala. Mojo oče ške furt dobro guči prekmursko. Dobro gé, ka nam zdaj ta moderna tehnika da priliko, ka se leko dugo pogučavemo pa tüdi vidimo, pa ka ške nej trbej plačati, vej pa znamo, ka je ške pred lejti, gda sva se čüla po telefoni, tau trno drago bilou.«

Po tistom, ka je v Krogi zgotovila drügi in tretji razred osnovne šaule, so se odselili v Gančane, »vej pa je moja mama leranca bila in je tam na šauli delo dobila. V višje razrede sva z bratom odila na böltinsko šaulo - v Böltince smo se te tüdi preselili. Sploj smo šaularge veseli bili, gda smo se preselili v nauvo zidino. Te smo daubili dosta prilik tüdi za tau, ka smo se z več krožki leko spravljali.«

Po končani osnovni šauli je zgotovila ške srednjo ekonomsko šaulo v Murski Soboti. Te je že nej bilou več telko služb za ekonomske tehnike, zatau je prva delala kak čistilka v hoteli v Moravski Toplicaj: »Nej mi je bilo nikdar žau, ka sam tau napravila. Neka se navčiš in začneš spoštüvati delo. Te sam nej mela dobrih avtobusnih vez od Böltinec do Moravec, sploj v nedelo je nej bilou nikšoga busa, zatau sam se s šefico zgučala, ka mo tüdi vnoči delala. V tistom cajti sam pri folklorni skupini plesala in smo se člani sploj radi družili. V soboto večer smo šli na muziko, plesat v Hotel Termal. Skor do zrankoma sam bila z družbo, po tistom so oni šli domau spat, ges pa sam se preoblekla v plavi delavski gvant, vzela v roke vedro in meklo pa šla pucat.«

Cvetka Horvat pravi, ka ji je vsakša nauva služba prinesla nauve, zanimive izkušnje. Po tistom, ka je neka cajta kölnarila v Böltincej, je bila vesela, ka je lejko napravila pripravništvo na Obrtni zadrugi Prekmurka, te pa je šla šivat v firmo Rašica oziroma v Beltinko: »Gda gnauk sprobaš, kakšno je delo na normo, od te naprej vsakšomi pravim, ka se lejko poklonim vsakšomi, steri celi svoj žitek za eno mašino dela. Vseeno sam vesela, ka sam neka takšoga tüdi sama sprobala.«

Po tistom je dobila službo na firmi Kmetijsko gospodarstvo Rakičan, stero se gnesden pod nauvimi lastniki zove Panvita: »Tü sam zdaj že od leta 1986, tak ka vü pam, ka se tü tüdi penzije včakam. Morem prajti, ka sam na toj firmi menjala že več delovnih mest. Vmejs sam se vpisala tüdi na izredni študij, tak ka sam zdaj vodja finančne operative za več naših firm.«

Pri njenom odgovornom deli in nasploj v žitki ji dosta pomaga tapkanje, ena zanimiva stvar, s stero se je začnila spravljati pred nekaj leti. »Moje delo je rejsan stresno, tak ka si s tapkanjom pomagam in morem prajti, ka zdaj delam dosta bole merno, kak sam prva delala.«

Metoda Emotional freedom technique oziroma na kratko EFT je tehnika doseganja čustvene svobode. In zakoj joj pravimo tüdi tapkanje? »Zatau, ka mi tau tak delamo, ka s prsti tapkamo po akupunkturni točkaj na obrazi in na tejli. Pri tom največkrat nücaš dva prsta,« je raztolmačila sogovornica in cujdala, ka je EFT šker, stera pomaga pri razreševanju neprijetnih čustvenih in s tem povezanih telesnih problemov.

»Mi dojspravljamo vse tisto, ka nam je žmetno, vse od stresa do negativnih čustev, kak so strajovi, čemeri, žalosti, zamere in podobno. Negativnih čustev je trno dosta in na žalost čiduže več. Eni se nam vlečejo že o malih nau. Ka bi leko naprej živeli, smo do-

Cvetka v Meriki kak mala maturantka

sta tej čustev potlačili, tau pa se v našom tejli nabejra in te leko tüdi zbetežamo. Strajnas zna biti ali nas skrbi tüdi, gda premišlavemo, kak bou. Tak ka sam rejsan vesela, ka sam tau tapkanje pred 11. lejti srečala, pa mi je vsakši den ta tehnika furt bole čudežna. Tau je sploj nej tak slabo, gda ti znaš tau delati, si povejš, glej, ges nemo več tak živo, ges škém živeti baukše. Zatau smo na svejt prišli, ka mo srečni in zdravi, nej zatau, ka bi trpeli,« je na konci ške pravla Cvetka Horvat, stera je tüdi ena od soavtoric knjige z naslovom: »Kako je EFT spremenil moje življenje ... in lahko tudi vaše«. V toj knjigi, stera je mišljena kak motivacija za tapkanje, leko preštete 13 resničnih zgodb lidi iz Slovenije, steri so si z metodo ETF pomagali in škejo pomagati tüdi drüгим. (Kej na 1. strani: Pri metodi tapkanja nücaš dva prsta.)

Silva Eöry
Kejpi: arhiv Cvetke Horvat

Litanije pri kapelici v Otkovcih in otvoritev gasilske razstave

Po besedah predsednika Državne slovenske samouprave *Karla Holca* pred

Letošnje leto je bilo posebno tudi zato, ker je bil dogodek povezan s slavnostno otvo-

ki je bila že v slabem stanju. Tako je stara avtobusna čakalnica postala hkrati razstavišče in počivališče za kolesarje. Podobno je izre-

proračuna, podpora je bila 75-odstotna, kar pomeni 4,36 mio forintov. Župnika *Tibor Tóth* in *Dejan Horvat* sta blagoslovila objekt in ga

Litanije pri otkovski kapeli molijo vsako leto avgusta. Župnika *Tibor Tóth* in *Dejan Horvat* ter števanovski cerkveni zbor

Verniki iz Otkovcev in Števanovcev se radi udeležijo verskega dogodka

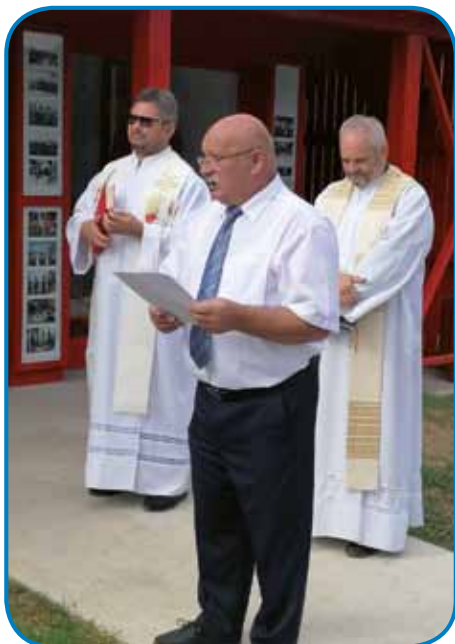
litanijami je tudi vreme bilo optimalno za izvedbo dogodkov – in res, v nedeljo, 23. av-

ritvijo gasilske razstave, ki je bila postavljena v zgradbi nekdanje avtobusne čakal-

kel zahvalo *Gáborju Kissu* za projektiranje, *Bálintu Pappu* za izvedbo projekta, strokovnjakom in podjetjema (*Musits Bt*, *VÉ-KO Invest Kft.*) za delo, ter domačinom za njihove prispevke pri zbiranju gradiva ter oblikovanju in postavljanju razstave, posebej še predsednici Društva za lepšo vas in ohranjanje tradicije *Edit Trajbár*.

predala svojemu namenu. Društvo za lepšo vas in ohranjanje tradicije in lokalna samouprava sta po programu pogostila navzoče, prijateljsko druženje je trajalo do poznega večera.

Iskrena hvala vsem, ki so na kakršen koli način sodelovali pri izvajanju popoldanske prireditve in s svojo prisotnostjo počastili program. Vodstvo vasi se še enkrat zahvaljuje vsem občanom, ki so aktivno sodelovali pri nastanku in izvedbi projekta, posebna zahvala gre

Župan občine Števanovci *Sándor Fodor* se je zahvalil vsem, ki so si prizadevali za majhen gasilski muzejček

Števanovci, ki letos praznuje 10-letnico.

Litanije v Otkovcih so že tradicionalne, Društvo za lepšo vas in ohranjanje tradicije jih organizira vsako leto, soorganizatorica pa je Zveza Slovencev na Madžarskem. Kapelica je bila pred štirimi leti obnovljena na lokalno pobudo in je pravi ponos vasi, tako je za vse domačine pomembno, da se ohrani tradicija avgustovske skupne molitve z obema župnikoma pri občestnem sakralnem spomeniku.

nice s pomočjo uspešnega projekta samouprave Števanovci z naslovom »Razvoj zunanje podobe vasi Števanovci«.

Lokalno prostovoljno gasilsko društvo je imelo nekdanj bogato tradicijo, v zgradbi razstavljeni eksponati so zbrani z namenom, da se ne izgubijo in da bodo na ogled. Župan vasi *Sándor Fodor* se je v svojem nagovoru zahvalil članom samouprave vasi, ki so v prejšnjem mandatu podali pobudo in sprejeli odločitev o sanaciji zgradbe,

V prijetnem vremenu se je otvoritve nove pridobitve udeležilo precej vaščanov

ni dokončana, stalno se dopolnjuje in z veseljem sprejemajo nadaljnje eksponate. Župan je še dodal, da je lastni delež za projekt zagotovila samouprava iz svojega

tudi bivšemu županu *Csabi Császárju-Bartakoviču* za pripravo projekta.

Društvo za lepšo vas
Foto: *K. Holec*

... DO MADŽARSKE

Študentje zasedli univerzo

Univerza za gledališče in film je tista visokošolska ustanova, ki je v zadnjih tednih dvignila največ prahu v državi. Vlada je namreč za upravitelja univerze z zakonom določila Sklad za gledališče in film, na čelo katerega je imenovala direktorja Narodnega gledališča v Budimpešti *Attilo Vidnyánszkega*. Priznani režiser je ljubljencek vlade, ki ga pa niti vodstvo univerze niti študentje ne želijo na čelu njihove ustanove. Prejšnji ponedeljek sta zaradi tega odstopila vodstvo in senat univerze, nakar so študentje zasedli stavbo univerze. Njihov cilj je bil, da bi preprečili, da bi novo vodstvo stopilo v stavbo. Senat univerze se ne strinja s tem, da se vlada umika iz visokega šolstva in upravljanje univerz predaja določenim skladom in fundacijam. Študentje protestirajo zaradi tega, ker se o njihovi usodi odloča brez njih. Vodja sklada *Vidnyánszky* obžaluje odstop prejšnjega vodstva, saj – kot je izjavil – ponudil jim je sodelovanje. Vlada za akcijami vidi vpliv levoliberalne opozicije in inteligence, prepričana je, da je val nezadovoljstva sprožila izjava predsednika Demokratske koalicije *Ferenc Gyurcsány*, ki je dejal: »*Vidnyánszky* in njegovi bodo ostali le tako dolgo kot *Orbán*, potem bodo propadli. Še več, „bežali“ bodo.« *Gyurcsány* je izjavo vlada razlaga kot grožnjo proti desno in krščansko usmerjeni inteligenci, proti njej so na internetu začeli zbirati podpise.

Vlada pripravlja zakon o delu od doma (home office)

Epidemija in z njo povezani pojavi kot sta karantena (samoizolacija) in delo na domu, so precej spremenili trg delovne sile. Vlada, ki je zaznala spremenjene pogoje in okoliščine, je v prejšnjih tednih pripravila osnutek zakona o home office-u, ki ga želi kot del zakonika o delu kmalu predložiti parlamentu. Po novih predpisih delodajalec ne bo smel enostransko odrediti dela na domu, o tem se bo moral dogovoriti z delojemalci. Delodajalec lahko svojim delavcem pokrije del domačih stroškov v višini 16 tisoč forintov, iz te vsote se lahko krije internet, elektrika ali ogrevanje. Nezgode ali nesreče, ki se bodo zgodile v času dela na domu, se bodo štete za nesreče na delovnem mestu.

Pri nas doma smo plesali

Mlejnarna Marika, po mozej Mešič, v Traušča žive že več lejt kak v Andovci, gde se je naraudila pa gorrasla. Tau tō istina, ka je ona rano kraj od daumi prišla, komaj sedemnajset lejt stara bila. Proto taumi še gnesden dostakrat spominja tiste lejpe vesele čase, gda je še doma bila. Največkrat tau, kak so se po večaraj srečūvali pa plesali, gda so mlejko nosili. Depa kak pripovedala, te je še bila mladina, te je še v eden razred tresti mlajšov odlo.

- *Marika, gda ste vi kraj od dauma prišli?*

»Sedemnajset lejt stara sem bila, gda mi je mati mrla, te sem dja na Židovo odišla pa samo potistim sem se oženila.«

- *Od tisti časov, gda ste doma bili, je samo malo kejpov, od vašoga rama pa spoj nega tjejp.*

»Zato nega, ka prvin so nej redli

»Zato, ka je moj brat tō med njimi, samo tak mali je tjejp, ka komaj ga vidiš. Gnesden že telko ladjenov nega v Andovca,

Mlejnarna Marika se po dekliško Konkolič piše, po mozej pa Mešič

zdej je največ že tak samo tihincov. Pa kak vidiš, nej samo ladjenof, dekel je ranč tak bilau, gda smo vtjuper prišli, tak smo plesali pa spejali, ka je vse štrmelo.«

- *Gde ste se šegau meli srečati?*

»Če je kakšna veselica bejla, te tam, depa največkrat doma pri

- *Te Takač, ka je mlejko brau, je z vesi bejo?*

»Šabdjana Vili je emo eden ram nej daleč kraj od nas, pa če dobro vejim, te Takač je v arandi tam bejo, ovak je on Vogrin bejo iz Farkašovec. Eden čas je pobiro mlejko, depa če dobro vejim, te je 69. leta odejšo iz Andovec.«

- *Kak so vleta pobirali mlejko, gda je vrauča bilau?*

»Tak mislim, ka so nikak zato hladili, nej ka bi se segnilo, depa tau gvūšno, ka sem vidla, ka vsikši den je motor prejšo pa odpelo mlejko.«

- *Je eden stari kejp, sto sta na kejpi?*

»Tau sta moj dejdek pa baba z Otkovec, oni so tam spodkar v gauštja, v dolej meli ram, kak so Mindaš bili. Zdej že tam nika nega, vse zaraškeno, samo eden stūdenec je še tam, od tau-ga se vej, ka gnauksvejta so tam rami bili. Gda sem mala bila, dostakrat sem odla tam, depa nej kaulak po poštiji, liki prejk gauštja, tak je dosta bola skrrej bilau.«

- *Kak dugo sta dejdak pa baba živala?*

»Dejdak je sedemdesetoga leta, baba pa devetdesetdrugoga leta mrla, depa dejdek je štirnajset lejt starejši bejo kak baba.«

- *Sto so te dve ženske?*

»Tau sta mati pa njena padaškinja od Sole.«

- *Kak so se spoznale, vej pa Andovčani pa tisti, ka so na Soli živeli, dosta so nej vkūp odli?*

»Obadvej sta na repo odle delat pa te tak sta se spoznale, pa potistim sta še dugo vtjūpodle. Gnauk je moja mati ušla k njim, gnauk so oni prišli k nam.«

- *Na tau kejpi ste že vi, če dobro vidim?*

»Tau sem dja pa Šolina Marika, te so nas dolavzeli, gda se je Sejčrski Margit ženila, tau je tam spodkar pri njij, tam v dolaj. Mūve sva v eden razred odle, pa ovak sve tū dobre padaškinje bile.«

- *Radi ste v šaulo odli?*

»Dja spoj, dobro je bilau, zato ka tam, zvūn včenjé, smo še dosta vse delali, plesali, na šport odli pa vse tašo, ka nas je

brigalo. Zato je bilau še dobro v šaulo odti, ka dočas ka smo tam bili, je nej trbelo doma delati. Te je nej tak bilau kak gnesden, ka prvo je včenjé pa vse drugo samo potistim delaš. Nam je

nej vidli.«

- *Kak tau, ka dosta taši kejpov mate, gde ste s sausedi, s Kovačinimi dolavzeti?*

»Zato, ka smo mi sir spoj dobri bili s Kovačini, kak mi k njim

Dejdek pa baba sta bila z Otkovec

prvo bilau, ka si delo tanapravo doma, ka so stariške vōdali pa samo potistim smo se včili. Sprvoga, gda je še nej bilau elektrike, pri lampaši sem se včila večer, bilau tak, ka sem zaspala na knjigi, tak sem trūdna bila. Nas je dosta bilau, v eden razred nas je tresti mlajšov odlo, Irena Pavlič je bejla naša razredničarka. Je eden tjejp od našoga raz-

tak oni so dosta odli k nam. Dja sem še te odla, gda sem se že oženila pa mlajše mejla. Je eden taši tjejp, gde smo z možaum pa z malimi mlajšami pred auknami dolavzeti. Tistoga reda smo se še z busom vozili, zato ka prvi naš avto smo 85. leta tjōjpili.«

- *Kelko mlajšov mate?*

»Ranč telko, kak je nas bilau

Mati pa njena padaškinja s Sole (Szalafő)

tjejpe, samo tašoga reda, gda je kaj bilau, gostūvanje, pokapanje pa tašo.«

- *Kelko mlajšov je bilau vas doma?*

»Dva sva bila, enga brata sem še mejla.«

- *Najstarejši kejp med tistimi, stere ste vōpoiskali, je tisti, gde so ladjeni dolavzeti kak raga-roulja.*

nas. Pri sausedi Takači so mlejko prejkdamali, depa odtistac je mladina nej domau, liki prejk k nam prišla. Zato ka je oča dober fudaš bejo, on je igro, mi mladi smo pa plesali. Dočas ka je dobro vrejmen bilau, dočas vanej, gda je že mrzlo bilau, te pa pri nas doma. Te je nej bila televizija pa računalnik, te je ples bejo mi smo se tauma veselili.«

Dekle Marikinoga razreda, njina razredničarka je bila Irena Pavlič

reda, depa tam smo na žalost samo dekle dolavzete.«

- *Gde je tau, gde vas je več dolavzeto?*

»Tau je pri Balatonu, gda smo delavci iz Židane fabrike tam odli, tau sem dja Kūrnyek Teri, Tóth Marika pa Časar Erži. Tau je dobro bilau, ka vsakšo leto so nas kama pelali, ovak bi tistoga reda nikan nej prišli pa nika bi

doma, enga pojba pa edno deklelo mam, depa že obadva posaba živeta s svojo družino. Nej čūda, vejpa lejta so taodišla, če zado-biva z možaum, za dve lejtji va imela 50. obletnico, ka sva se oženila.«

(Kejp pa 1. strani: Iz Židane fabrike so šli na izlet na Balaton.)

Karči Holec

Od Gorenjoga Senika do Garbolca - 2.

MIMO NEKDEŠNJOGA VULKANA NA BOŽO PAUT

Če pautnik s sövera prihaja prauti *Kőszegi*, se ma opré najlepša panorama na té nekdešnji slobaudni kraleski varaš. Z bregauv - od cerkve Kalvarije ali razglednoga tórma Óház - leko po tistoj poštiji pridemo do panaufa, štero so inda svejta samo v cajtaj kole-re nücali.

Na Glavnom trgi leko poklonckamo na dveri gostišča »Zlati štruc«, v šterom so vandraške spali že na konci 16. stoletja. Pauleg njega stogi neogotska cerkev Presvetoga srcá Jezošovoga, štera je od znautra trnok farbasta. Skaus takzvané »Spaudnje dveri« pridemo v

obleganja« (Ostromnapok) tö, gda zvün sodački špil mesto dobita kultura pa gastronomija ranč tak.

Za klantivanje po lesej pripo-račajo »Sedem vretin«, gde se med bregami z marmornimi tablami spominajo na indašnji sedem vogrski poglavarov. Če štoj več cajta má, leko splezdi na 883 mejterov visiko vreve »Írott-kő«, šteroga na dvaje sejče avstrijsko-vogrška grajnca. V etoj krajini geste osem takši fajt plaminski rastlik, štere samo tü rastéjo, nakli pa eške lejčeje rejtkje flekste salamandre.

Nej daleč, nad vesnicov *Velem*

na 34 hektaraj kaupance najdemo zdravdje, veseldje ino počinek, na najvešom njinom letnom festivali pa leko koštavamo dobra vina ino fajno gesti.

Veuka wellness kaupanca geste v *Sárvári* tö, šteri varaš je že v rimski cajtaj stau z imenom Bassiana. V 16. stoletji je njegvi grad prejkvzeu Tamás Nádasdy, eden najbolje čeden političar tisti časov, ino si znautra med kustimi stenami napravo pravi luksuz. Tanut leko pridemo po dugom mostej, šteri kaže na tau, ka je biu inda gradski djarek trnok šurki.

Gnes najdemo na gradi muzej, v šterom zvün držine gospodara nutpokažejo husare ino zemljevide tö. En cajt je v *Sárvári* živo kronikaš Sebestyén Tinódi Lantos, šteroma so pri gradi postavili kip. Vsakšo leto držijo kostümske programe na zgodovinskem festivali, na bregej potoka Gyöngyös pa se leko zdenemo v malom arboretumi kauli tujoga jezera.

Glavni varaš krajine Keme-nesalja je *Cellödömök*, gde so v 12. stoletji stvaurili benedik-tinski klaušter. Opat Odó Koptik je šeststau lejt kisnej »Kiscell« vözglaso za prauškarsko mesto, v Marijinoj cerkvi eške gnes stogi kopija kipa Blajžene Device z avstrijskoga Mariazella. Stara pripovejst tomači, ka je na ednom malom bregej stala edna üta ino eden stüdenec, v šteroga je kopač nutspadno ino pobantivo. Po njegovom čüdivitnom ozdravljenji je začnilo vsikdar več prauškarov ojtj v *Cellödömök*.

Na mejej varaša se zdigava 279 mejterov visiki brejg *Ság-hegy*, šteri se je naraudo z ednoga 5 miljaunov lejt staroga vulkana. Na vrnjom tali je leta 1891 gravitacijo štan-dero merar Loránd Eötvös, na začetki 20. stoletja pa so začnili na bregej na veuko vökopati bazalt. Če koga briga

pripovejst vulkanov na cejлом svejti, leko gorpoiške moderni muzej v ednoj špajsoj zidini (Kemenes Vulkan Park). *Ság-hegy* je gnes vküper z breggoma Somló ino Kissomlyó vinska krajina.

Če s poštije »8« pri vesnici Hosszúperesztég zavinemo prauti djugi, pridemo do 11 mali jezer z imenom *Szajki-tavak*. V petaj od nji leko ribe lovimo, v ednom pa se kaup-

Ime varaša *Vasvár* kaže na tau, ka je žipan Železne županije oprvim tam emo stolicu, depa na tau tö, ka so se dosta spravljali z železom. Čednjaki so gorprišli, ka so njini takzvani »Rimski šanc« zozidali v cajti Arpadovi kralov, prejk njega pa leko eške gnes pridemo skaus takzvané »Železne dveri«.

Držina Nádasdy je v *Sárvári* zozidala lejpi dvorec - njegva dvorana za zdavanja je erična daleč naokauli

mo tö. Za en malo se pripelamo v vés *Csehimindszent*, štera je najbolje erična po tejm, ka so se tam narodili kisnejši esztergowski nadpüšpek József Mindszenty (po držinskem imeni Pehm). V vesnici najdemo njini kip ino rojstno izo. Med *Sárvárom* ino *Sombotelom* se splača gorpoiskati eške malo vesnico *Vasszécsegy*, gde sta gorostala dva dvorca (kastély) držine Ebergényi. Če nej drügo, pa leko poklonckamo na dveri gospauda Ferenc Merklina, nekdešnjoga porab-skoga plebanoša.

Dostakrat si želejmo nazajpiti v naravo, etakšoga reda je najbavkše, če se napautimo prauti vési Kám, v *Arboretum Jeli*. Daleč od varašov pa vesnic, na srejdj lesa ga je v 1920-i lejtaj opro István Amb-rózy-Migazzy. Na njegvi grob pauleg veukoga gračenka so napisali: »Vsikdar zelenim«. V arboretumi je največ baurov, de se pa v vsakšom letnom cajti leko čüdivamo cvetenji kakše lejpe rauže.

Znautra v varaši je gorausto samo eden zgodovinski spomenik: dominikanski klaušter s cerkvov. Nej daleč od te zidin najdemo »Ižo méra«, v šteroj so prej leta 1664 podpisali »sramotni vasvárski mér«. S tejm so najbolje zopodli *Törki*, zaman so je krščanjski šeregi dojbili pri našom Monoštri.

Če se napautimo malo vö z varaša, pridemo do »vretine svetoga stüdenca«, gde je po staroj pripovejsti eden slejpi huzar svoj pogled nazajdaubo. Gnes je tam erično prauškarsko mesto, kama so od konca 19. stoletja začnili ojtj božepautniki v veukoj numeri - nej samo Madžari, liki slovenski, nemški, rovački ino ciganski vörnické ranč tak. Mujmo si obraz v blajženoj vodej stüdenca ino napunimo si pütre, prva kak liki bi se napautili dale spoznavat svojo domovino.

-dm-

foto: mtu.gov.hu in pixabay.com

Vrlo lüstvo *Kőszega* je v 18. stoletji obečalo, ka zozida cerkev, če küga táminé - minaula je, s *Kalvarije* pa se opéra lejpa panorama

edno najmenjšo, depa venak najlepšo zgodovinsko središče na Vogrskom. Grbi na Varaškoj izi gučijo o dugoj pripovejsti *Kőszega*, nej daleč pa leko gorpoiškemo patejkarški muzej z indašnjimi omarami z rastovoga, orejovoga ino lipovoga lesa, z namalanimi kejpami svetnikov.

Na varaš so skrb meli sodacke na starom gradi, pred šterim stogi kip Nikolaja Jurišiča. Té rovački kapetan je brano mesto leta 1532, gda so *Törki* 25 dni pritiskali na krščenike - te pa vujšli. V muzeji si leko poglednemo knige »Szóló Jövésnek Könyve«, v šteraj so od leta 1740 na vsikšo djürdjovo dojnmalali nauvo grauzdje od domanji vanca-rov. Na dvoriški grada držijo gnes gledališke igre, bogate programe pa nüdijo »Dnevi

se zdigava brejg svetoga Vida, gde so že pred tri gezero lejtami živeli starci gnešnji lidi. Do Vidove kapejle odvandra dosta prauškarov, spodkar v vesnici pa se leko vračijo lidgé s plüčnimi betegami. V *Velem* radi prihajajo raučni majstri tö, za nji držijo delavnice ino senja. V bližanjom lesej so v ednom bunkeru v zimej 1944-45 skrb meli na vogrsko Sveto krono, prva kak liki bi go odpelali v Meriko. Tradicionalne paverske zidine pa stogijo pauleg vesnice *Cák*, v šteri zamenicaj so oprvim grauzdje prešali, kisnej pa držali gostanje ino sad.

Najbole erična zdravilna kaupanca v Železnoj županiji je v varaši *Bük*. Gda so tam leta 1957 nafto iskali, so najšli takšo vodau s 58 stopinjami, štera je vračila lidi. Gnes leko

»Sveti se ime tvoje« - 2.

MISIJONAR MED ČRNIMI LIDAMI, PATRIARH Z ZLATIMI LAMPAMI

Drügi keden v septembri se začne z dnevom *svete Regine (Szent Regina)*, štera je bila mantrnica s francuske krajine Burgundija. Njeni den je 7. september; njeni žitek, šteroga je Kristuši darovala kauli leta 300, pa je skriti za šljajerom legend.

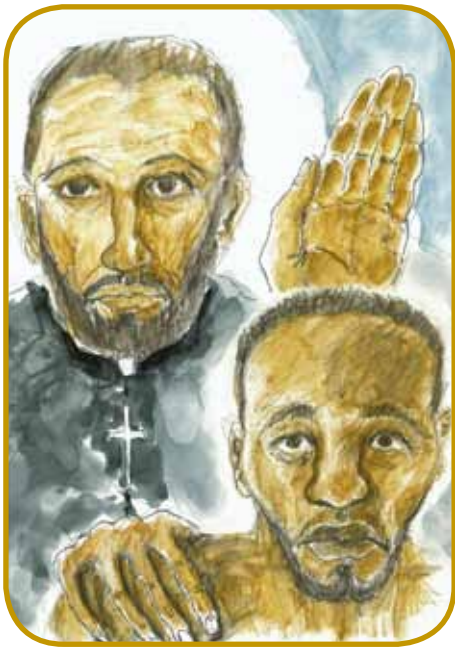
Stara pripovejst guči, ka je bila Regina či ednoga trdoga pogana. Njena mati je pri porodi mrla, zatok gi je oča zisko edno dojko. Ta goreča krščenica je deklíčini dosta pripovedala o Jezoši ino o mantrnikaj, šteri so mrli za njega. Gda je oča prišo po njau, je biu rad, ka de njegva či »lepotna kralica« na poganski svetkaj. Regina pa je tau nej stejla, zatok go je oča zagnau z domi. Vrla krščenica je na vesi pasla birke, gda go je zagledno eden rimski velikaš.

Proso je očo za rokau Regine, badva sta go pa zaman tručala, aj zatagi svojo krščanjško vöro. Zaprla sta go v vauzo, mantrala sta go z bitjem, krpačom ino odnjenim železom. Sirauta je edno naučvidla eden svejkli križ od zemlé do nébe, nad šterim je lejt eden bejli golaub. »Boj batrivna, Jezoša sneja! Tvoj križ je lesnica do nebes, trplenje ti prinesé krono,« je slišala mantrnica prva, kak so ji glavau odsekli.

Na kejpaj vidimo Regino kak pastérko, štera v nébo gleda ino nad sebov križ z bejlim golaubom má. Za patronuškinjo go držijo sobarice, njeno ime pride z latinske rejči za »kralico«. Na Slovenskom ino na Vogrskom je tau rejtko ime.

Vrnau tisti den, 7. septembra,

svetimo *košičke mantrnike (kassai vértanúk)* tö. Tau sta bila dva ježuitskiva dühovnika ino eden nekdešnji ježuitski dijak. István Pongrácz je biu Madžar, Melhior Grodecki Čeh, Marko Križevčanin pa Hrvat. Vsi trgé so mantrniško smrt vtrpeli leta 1619 v Košicaj (Kassa) na gnešnjom Slovaškom, vej so pa nej steli zatagiti svojo katoličanjsko vöro ino prejko

»Oča Peter Klaver bi mogli črnci biti, vej bi pa nas eden bejlec nikdar nej mogo tak rad meti kak uni,« so o španjolskom misijonari gučali njegvi vörnice

vzeti nauvo včenjé Janoša Kalvina.

Gda so v tisti dnevaj hajduki Györgya Rákóczina do toga varaša prišli, so obečali, ka katoličanjske vörnike ino njine dühovnike nedo bančivali. Sodacke so drügi den zmaršerali v Košice, de so pa donk strli kontraktuš: tri ježuitske düšne pastére so včasik v vauzo zaprli. Dva dni so jim nej dali gesti, sledik pa so je strašno mantrali tö. Marki ino Melhiori so glavau krajodsekli, Istvána pa ličili v mrtvečo grabo, vej so pa brodili, ka je mrtev. Po dvajsti vöraj trplenja v tistoj djami je un tö mrau.

Že devet lejt kisnej se je kardinal Péter Pázmány trüdo, ka bi je zglasili za blažzene, de se je pa tau samo leta 1905 zgaudilo. 1995-oga leta je je v sve-

tnike zdigno pápa Janoš Pavel II., od tistoga mau so patronuške ježuitov na Vogrskom.

Gnesnedén so takši časi, ka ništerni grdau gledajo na Krištofa Kolumba, šteri je leta 1492 »najšo« Meriko ino go »krajvzeu« starim domanjim lidam. Rejsan, evropski sodacke so zaman z lampami vöповedavali svojo krščanjško vöro, so klačili evangelij, gda so z lidami ravnali kak z marov. Bili so pa takši, šteri so srmakom oznanjali Kristušovo rejč. Med njimi je poseben *sveti Peter Klaver (Claver Szent Péter)*, šteroga den držimo 9. septembra. Štirdeset lejt je delo med črnimi süžnji v primaurskom varaši Cartagena v gnešnjok Kolumbiji, kama so robe pripelali z Afrike. Biu je njini prijatelj, pomočnik ino dühovni oča. V štiri desetlejtaj je okrsto kauli 300 gezero nesrečni lüdi, »grato je njini süženj«.

Peter Klaver se je naraudo leta 1580 v prausnoj paverskoj držini na Španjolskom, po končani šaulaj pa se je odlaučo, ka grata dühovnik. Pri svoji tresti lejtaj se je napauto v Meriko, ka bi grato misijonar med črnskimi süžnji. Že prvi den je vüdo, v kakšom srmastvi živejo neger, zatok jim je pomago s cejlöv svojev düšov. Njegovim padašom je tau špajsko bilau, črnici pa so ga spoj radi meli ino poščüvali. Zvün njega je niške nej brodo na tau, kakše stiske pa betege majo té lidgé, kak strašno pa onečeščeno mérajo.

Peter Klaver je düševno tö pomago svojim vörnikom, nej je je njau brezi krščanjškoga navuka. Odébro je edno cerkev za nji ino če rejsan so ništerni bejlcj mrnjavili, ka prej nedo vküper z »zamazanimi črnici« v cerkvi sejdlj, je dühovnik pravo, ka majo v Božoj iži süžnji gnake pravice kak njeni gospodari.

Prauti konci svojoga žitka je

Peter Klaver samo malo spau, vnoči je premišlavo ino molo. V slejdnji lejtaj se je več nej mogo gibati, s strašnov boleznov je v posteli ležo. Gda je méro, je kauli njega vküprišo cejli varaš: apatice, baratke ino püšpek, bogatci ino srmaki, süžnji ino mlajši so slobaud djemali od človöka, šteri se je aldüvo za drüge. Na kejpaj ga vidimo s skupinov črncov.

»Nej je tisti bogati, šteri veuko imanje má, liki tisti, šteroma malo tö dojde,« je v Carigradi predgö Janoš Zlatousti

13. september je den ednoga veukoga cerkvenoga škonika, *svetoga Janoša Zlatoustoga (Aranyaszájú Szent János)*.

»Vsakšo ižo napravite za cerkev,« je emo šegau gučati, vej je pa po njegovom vsakši držinski oča pred Baugom odgovoren za svojo ženo, mlajše ino slüge. Biu je najbolje majsterski govornik carigradske (konstantinápolyi) cerkve v 4. stoletji, depa nej samo po formi, liki po globkom včenej tö. Istino je vsikdar isko v Svetom pismi, z Božöv rečjavu je tomačo vsa življenjska pitanja. Tisti, šteri so ga poslušali, so kričali od veseldja ali odišli domau potrejti.

Doma je biu z varaša Antiohija, gde je inda svejta živo apoštol Pavel tö. Njega je Janoš molo, aj ma dá gnako lübezen do Kristuša, gnako

pripravljenost za aldüvanje ino gnako mauč prauti moralnim zblaudam. Njegvi oča, sodački oficér, je mladi mrau, njegva dvajstiletjna mati pa se je cejla posvetila svojoma edinoma sinej. V državno službo ga je stejla dati, de je pa v Janoši krepšo gratalo želenje po Baugi. Lübo je Sveto pismo ino si z njega djemau regule za življenje.

Krstiti se je dau kak zrejli moški, te pa odišo v samočo v püstinjo. Gda se je povrno v Antiohijo ino grato dühovnik, so ga postavili za govornika v katedrali. Tistoga ipa si je zaslüžo, ka má prej »zlate lampe«. Za en malo so ga spoznali v Carigradi tö ino gda je njini patriarh mrau, so Janoša pozvali v veuki varaš. Un se je podau za slüžbo cerkvenoga voditela, de je pa

dau na znanje, ka zapauved samo od Kristuša, Krala Kralov vzeme. Bičüvo je hibe na dvauri, cesarica je brž njegva neprijateljica gratala. Una je vküper z aleksandrijskim patriarhom stejla krajzagnati Janoša, ka se gi je prišikalo tö. Zlatousti je živo vözagnani v bregaj Kavkaza, slejdnja lejta je dosta trpo zavolo svoji betegov. V Carigradi pa so ga radi meli, zatok je dau cesarice sin Teodozij II. svetnikove čonte nazaj v varaš pripelati ino je pokopati v cerkvi Sveti apoštolov.

Mladi cesar je za odpüščenje grejov svoji starišov proso svetoga Janoša, šteri je gnes patronuš cerkveni govornikov.

-dm-
ilustraciji:
Szilveszter Bartkó

PETEK, 11.09.2020, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Bolnišnica Golnik, dokumentarna serija, 10.40 TV-izložba, 10.55 Danes dol, jutri gor: Katera najlepša v deželi je tej, slovenska nanizanka, 11.30 Vem!, kviz, 12.00 Globus, 12.30 Točka preloma, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Beseda na A (II.), britanska nadaljevanka, 14.50 Prislunhimo tišini: Komunikacija z maskami, 15.00 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 15.40 Otroški program: Op! 16.25 Osvežilna fronta: Grozote samostojnega življenja, oddaja za mladostnike, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.30 Alpe-Donava-Jadran, 17.55 Duhovni utrip, 18.10 Pusa Pepa: Kapitan oči pujs, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Slovenski pozdrav, narodnozabavna oddaja, 21.25 Na lepše, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.55 Kinoteka: Zvezde velikega platna: Claudia Cardinale, britanska dokumentarna serija, 23.45 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.10 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.05 Napovedujemo

PETEK, 11.09.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.40 Videotrak, 10.35 Dobro jutro, 13.15 Med valovi, 13.45 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 14.10 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 15.00 Kolesarstvo - dirka po Franciji: 13. etapa, 17.15 Po etapi, analiza dirke po Franciji, 17.50 Baška grapa, živi spomenik filma, dokumentarni film, 18.50 Videotrak, 20.00 Neboa: Bela sreda, španska nadaljevanka, 21.10 Stekleni grad, ameriški film, 23.10 Zadnja beseda!, 0.05 Videotrak, 1.05 Info kanal

SOBOTA, 12.09.2020, I. spored TVS

6.15 Kultura, Odmevi, 7.00 Otroški program: Op! 10.10 Infodrom, poletje 2020: Zdravje, informativna oddaja za otroke in mlade, 10.25 Čist zares: Bio, eko in veganska kulinarika, 10.50 TV-izložba, 11.05 Bolnišnica Golnik, dokumentarna serija, 11.40 Tarča, 12.40 NaGlas! 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 O živalih in ljudeh izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.50 TV-izložba, 14.10 Geopark Karavanke, dokumentarni feljton, 14.35 Prislunhimo tišini, 14.45 Dolga alpska transverzala: Križev pot, francoska dokumentarna serija, 15.40 TV-izložba, 16.00 Naš vsakdanji kruhek: David in Golijat, slovenska nanizanka, 16.30 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Rimske počitnice s Catherine: Trznice, oddaja o kuhanju, 17.45 Zadnja beseda! 18.35 Ozare, 18.40 Erika: Sporočilo v steklenici, risanka, 18.57 Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 20.05 Slavno neslavna Florence, angleško-francoski film, 22.00 Poročila, Šport, Vreme, 22.20 Deklina zgodba (III.), ameriška nadaljevanka, 23.10 Sedmi pečat: Fokstrot, koprodukcijski film, 1.05 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.30 Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 2.25 Napovedujemo

SOBOTA, 12.09.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Videotrak, 7.00 Najboljše jutro, 9.00 Pričevalci: Franc Zupančič, 10.20 Danes dol, jutri gor, slovenska nanizanka, 11.25 Velika vojna na TV zaslonu, dokumentarni feljton, 12.00 Proslava ob dnevu vrnitve Primorske k matični domovini, 13.10 Vabilo iz Vipavske doline, Moški pevski zbor Srečko Kosovel in Klavdij Koloini, 13.45 Bolnišnica New Amsterdam (II.), ameriška nadaljevanka, 15.00 Kolesarstvo - dirka po Franciji: 14. etapa, 18.15 Po etapi, analiza dirke po Franciji, 18.45 Športno plezanje: Triglav the rock Ljubljana, reportaža, 19.00 Avtomobilnost, 19.30 Videotrak, 20.05 John Williams na Dunaju (Anne-Sophie Mutter, Dunajski filharmoniki in John Williams), 22.20 Zvezdana: Mala Danijela z velikim srcem, 23.10 »Mi, sever - We, the north«, glasbeni film o ustvarjanju Gala Gjurina v Kanadi, 0.10 Videotrak, 1.10 Info kanal

NEDELJA, 13.09.2020, I. spored TVS

7.00 Živ žav, otroški program, 10.05 Govoreči Tom in prijatelji: Jasnovidna Angelca, risanka, 10.15 Španski učitelj: Poni, nizozemska otroška nanizanka, 10.40 TV-izložba, 11.00 Italijanska kuhinja s Catherine, oddaja o kuhanju, 11.25 Ozare, 11.30 Ob-

zorja duha, 12.05 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 Slovenski pozdrav, narodnozabavna oddaja, 14.40 Na lepše, 15.05 Don Camillo, francosko-italijanski film, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Čez planke: Varšava - Prestolnica za vse letne čase, 18.40 Šola za pošasti: Najboljši prijatelji, risanka, 18.50 Mali Timotej: Zabava na soncu, risanka, 18.57 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 20.00 Telesni stražar, britanska nadaljevanka, 21.30 Intervju, Poročila, Šport, Vreme, 22.40 Sistemski napaka, nemški dokumentarni film, 0.25 Mojmir Sepe: Ljubljanske razglednice, 0.35 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.00 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 1.55 Napovedujemo

NEDELJA, 13.09.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 6.30 Videotrak, 7.25 Duhovni utrip, 7.40 Koda, izobraževalno-svetovalna oddaja, 8.15 Rimske počitnice s Catherine: Trznice, oddaja o kuhanju, 8.40 Glasbena matineja, 10.50 Danes dol, jutri gor, slovenska nanizanka, 12.30 Otroci Sredozemlja: Turčija, 13.30 Za vedno tu, Slovenci od Krasa do morja, dokumentarni film, 14.20 Ambienti, 15.00 Kolesarstvo - dirka po Franciji: 15. etapa, 17.45 Po etapi, analiza dirke po Franciji, 18.25 Turbofolk pod Triglavom, dokumentarni feljton, 18.55 Videotrak, 20.00 Amsterdam, London, New York - trije veličastni: Spopadi in interesi (1650-1800), francoska dokumentarna serija, 20.55 Žrebanje Lota, 21.05 Delo brez avtorja, nemški film, 0.10 Videotrak, 1.10 Info kanal

PONEDELJEK, 14.09.2020, I. spored TVS

6.30 Utrip, Zrcalo tedna, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Obzorja duha, 10.40 TV-izložba, 11.00 Danes dol, jutri gor: Slepca slepca vodi, slovenska nanizanka, 11.30 Vem!, kviz, 12.00 Intervju, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Beseda na A (II.), britanska nadaljevanka, 14.50 S-prehodi: Edi Kraus, 15.20 Rojaki, oddaja o zamejcih, 15.30 Dober dan, Koroška, 16.00 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.30 Tipično slovensko: kozolci, dokumentarni film, 18.05 Malčki: Uganke, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tednik, 21.00 Studio City, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Umetnost igre, 23.30 Glasbeni večer, 0.15 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.40 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.35 Napovedujemo

PONEDELJEK, 14.09.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.10 Videotrak, 10.05 Rimske počitnice s Catherine: Trznice, oddaja o kuhanju, 10.30 Dobro jutro, 12.50 Prislunhimo tišini: Sluh rehabilitiramo s tem, da ga ojačamo!, 13.20 Inside - Offside: V zaledju predsodkov: Več kot ena pot, dokumentarna oddaja, 13.50 Na lepše, 14.15 Čez planke: Varšava - Prestolnica za vse letne čase, 15.30 Zadnja beseda!, 16.40 Prava ideja!: Socialno podjetništvo kmetije Zadrgal, 17.05 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja, 17.55 Marpurgi, dokumentarno-igrani film, 18.55 Videotrak, 20.00 Otroci Sredozemlja: Španija, 20.55 Dediščina Evrope: Zadnji portret, ameriško-britanski film, 22.30 Afganistan, 1979 - vojna, ki je spremenila svet, francoska dokumentarna oddaja, 23.30 Ivan brez življenja, kratki igrani film AGRFT, 23.50 Video, 0.50 Info kanal

TOREK, 15.09.2020, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Umetnost igre, 10.35 TV-izložba, 10.50 Danes dol, jutri gor: Županja hoče Anji podtakniti Nandija, slovenska nanizanka, 11.25 Vem!, kviz, 11.55 Tednik, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Dolga alpska transverzala: Križev pot, francoska dokumentarna serija, 14.45 Duhovni utrip, 15.10 Potepanja - Barangolások, 15.40 TV-izložba, 16.00 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.30 Koda, izobraževalno-svetovalna oddaja, 18.05 Kalimero: Zvezdni prepir, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Joker, kviz, 20.55 Bolnišnica New Amsterdam (II.), ameriška nadaljevanka, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Pričevalci: Emil

Zonta, 1.30 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.55 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.50 Napovedujemo

TOREK, 15.09.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 10.10 Videotrak, 11.00 Dobro jutro, 13.25 Alpe-Donava-Jadran, 14.10 Avtomobilnost, 15.00 Kolesarstvo - dirka po Franciji: 16. etapa, 18.05 Totalni gambit, dokumentarni film, 19.00 Videotrak, 20.00 Povezani svet: Motnje, ameriška dokumentarna serija, 20.55 Prava ideja! 21.25 Živalski vrt, irsko-angleški film, 23.00 Kaj govoriš? = So vakeres?, 23.20 Videotrak, 0.20 Info kanal

SREDA, 16.09.2020, I. spored TVS

6.20 Kultura, 6.25 Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Koda, izobraževalno-svetovalna oddaja, 10.40 TV-izložba, 11.00 Danes dol, jutri gor: Kar te ne ubije, te krepi, slovenska nanizanka, 11.30 Vem!, kviz, 12.00 Studio City, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Povezani svet: Motnje, ameriška dokumentarna serija, 14.40 Osmi dan, 15.20 Rojaki, oddaja o zamejcih, 15.30 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 16.00 Male sive celice: OŠ Maksa Durjave Maribor in OŠ Križevci, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.30 Skrivnosti Gentskega oltarja, belgijska dokumentarna serija, 18.00 50 knjig, ki so nas napisale: Ela Peroci: Muca Copatarica, 18.10 Čarli in Lola: Rada bi bila veliko bolj večja, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.05 Film tedna: Colette, koprodukcijski film, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Sveto in svet: Življenje s koronavirusom, 23.45 Skrivnosti Gentskega oltarja, belgijska dokumentarna serija, 0.20 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.45 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.40 Napovedujemo

SREDA, 16.09.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.20 Videotrak, 10.15 Dobro jutro, 12.55 Koncert ob 25-letnici festivala Verbier, 15.00 Kolesarstvo - dirka po Franciji: 17. etapa, 17.55 Padec Gorice, dokumentarni film, 18.55 Videotrak, 20.00 Slehernik na svetovnem odru - stoletnica Salzburških slavnostnih iger, avstrijski dokumentarni film, 20.55 Žrebanje Lota, 21.00 Moje mnenje, 21.55 Tujca, britanska nadaljevanka, 22.45 Lačni upora, dokumentarni film, 23.45 Videotrak, 0.40 Info kanal

ČETRTEK, 17.09.2020, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Skrivnosti Gentskega oltarja, belgijska dokumentarna serija, 10.40 TV-izložba, 10.55 Danes dol, jutri gor: Pozimi pa rožice ne cveto, slovenska nanizanka, 11.30 Vem!, kviz, 12.00 Moje mnenje, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Ko črte govori, dokumentarni film, 14.40 Slovenci v Italiji: Rožinca, dokumentarna oddaja, 15.10 Moj gost/Moja gostja - Vendégem, portretna oddaja, 15.40 TV-izložba, 16.00 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Ugriznimo znanost: Nafta, oddaja o znanosti, 17.55 Na kratko: Populizem, 18.00 Dinotačke: Kar je bilo mrzlo, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tarča, Globus, Točka preloma, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Osmi dan, 23.30 Dediščina Evrope: Zadnji portret, ameriško-britanski film, 1.00 Ugriznimo znanost: Nafta, oddaja o znanosti, 1.30 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.55 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.50 Napovedujemo

ČETRTEK, 17.09.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.15 Videotrak, 10.05 Dobro jutro, 12.50 Sveto in svet: Življenje s koronavirusom, 13.40 Joker, kviz, 15.00 Kolesarstvo - dirka po Franciji: 18. etapa, 18.00 Žebelj je postal čopič, dokumentarni film, 18.55 Videotrak, 20.00 Poti v svobodo med drugo svetovno vojno: Slovenija, britanska dokumentarna serija, 20.50 Avtomobilnost, 21.20 Poti svobode, poljska nadaljevanka, 22.20 Ballet 101, pleše Jason Reilly, 22.30 Letni časi - Poletje, Mate Bekavac in godalni orkester (S. Šuklar), 22.45 Slovenska jazz scena: Postojna Blues festival: Sonny Rhodes (USA), 23.45 Videotrak, 0.40 Info kanal

Pod Srebrnim brejgom ...

... je pravi slovenski satelit z raketo biu tagor streljeni. Zaprav, dva satelita sta 515 kilometrov višje zemle odšla. Depa nejsta z doma nje grüde v kmico kozmosa odšla. V Francoski Gvajani z nikšno fejlje kooperacijo se je tau zgodilo. Tam svoje delo začnola sta delati. Prvi satelit se zove Nemo HD. Za njega volo mo leko vidli v varaše, na paula, njive pa v lejs ranč tak. Drugi satelit je Trisat. Un se je malo više od prvoga od rakete fkraj odkapčno, na 530 kilometraj. Prejk njega de se leko direktno vidlo, na steri mestaj po maurdji kakša nafta ali druga grdostija plava, plastika ranč tak. Zvün toga pa eške leko brž gor pride, kelko praja zavolo erupcije vulkanov v atmosferi geste. Od tej informacij do največ haska aviokompanije mele. Raketa Vega, ka je prviva slovenskiva stelita tagor odnesla, je tau nej samo tak naleki naredla. Zaprav, una brezi človeka nikak nemre. Že lani so tau škelo naprajti, depa nika je naapek šlau, raketa je eksplodejrala. Prvoga septembra pa se je dun zgodilo, oba satelita se že trno dobro tam gori čütita pa delata že tö.

Od tam gor spistijmo se es doj. Na Festivali poezije in vina (od njega smo že pisali) je bila na velke poznana madžarska pisatelca Krisztina Tóth. Z enoga kraja na drugi kraj Srebrnoga brejga je prišla pá na Ptuj, pa v najbolje starom slovenskom varaši, ta preštejla Odpreto pismo Evropi. V njem zvün vsega drugoga od toga tö guči, kak je v Srejdnji Evropi šega gratala, ka so za naše nevole drugi krivi. Tadale guči, kak s tejm prejnji politiki okou kritike slejpo škejo naredti. Skur kak v Sloveniji, v steroy so novinarge tisti najbolje lagvi lidgé. Pomlek tak vöpride, ka ranč uni so vse najlagvejše vküper skjüjali. Depa tadale se küja. Najbola vrauča župa je tista, od stere že vrabli vse na pamet znajo. Sto prejkvzeme partijo penzionistov, se nauta zove. Od toga smo že tö pisali, depa kak vögleđa, brž tau ne zgotovimo. Njiva prejnja neške pa neške svoje funkcije dojdasti. Zavolé lagvoga je naredila, una vsevküper po svoje tumači. Vsi drugi v kmico bršejo, samo una za sebe istino ma. Leko ka Slovenija satelite tam više nejba ma, depa politična kultura je vcejlak nika drugoga.

Tista prava kultura, tista, ka lidi gordži, pomalek se gorbidi. Kak se čüje pa se že vej, Slovenski filmski festival v Portoroži bau! Ranč tisti festival, na sterom se je lani prvi porabski film Oroslan vöpokazo. Eške prva v Murski Soboti 25. srečanje pisatelov za mlajše bau. Na njem se vsikšo leto kaulak petdeset lidi, pisatelov, pisateljic pa kritikov vküper najde. Tri dni de, od 24. do 26. septembra, literatura za najmlajše vküper živejla. Eške se ne vej, steri ali stera je najbalkšo knigo za mlajše v slejgnjom leti vödau ali vödala. Gvüšno pa je tau, ka znauva de rejč vrejda svoje rejči.

Na, od koronavirusa v taum mojom drauvnom pisanji ene rejči nej bilau. Tau pa vse zatoga volo, ka mi je že više glave prišo. Pa tö zatok, ka ranč festivali pa vse takše manifestacije pripovejdajo, kak lidge vejmo pozitivno brodit. Kak je Krisztina Tóth tö prajla, kultura nas vkraj drži od politični apetitov, najbolje nam jo gnes trbej, ka kak lidge leko preživejmo.

Srebrni brejg tö tak pravi. Kcuj k tomi pa eške povej, ka dun aj se na granici znauva eno mesto gor opre. Nej tam deleč od Porabja, nin na Verici ali Gorejnom Siniki. Na tistom mestu, gé se materna rejč guči. Una pa fundament vsikše kulture gé. Tak parpovejda Srebrni brejg, un vsikdar istino ma.

Miki Roš

**Meghívó
VABÍLO**

Državna slovenska samouprava vas prisrčno vabi na blagoslov spominskega zidu iz nagrobnikov. Svečanost bo potekala **12. septembra 2020 od 18. ure.**

Cerkveno slovesnost v cerkvi sv. Štefana Hardinga v Števanovcih bo daroval škof dr. János Székely, sodeloval bo Cerkveni zbor ZSM Števanovci, ki praznuje 10. obletnico obstoja. Po cerkveni svečanosti bo na pokopališču blagoslov in odkritje Spominskega zidu.

Slavnostna govornika:
Miklós Soltész, državni sekretar za verske in narodnostne odnose
Karel Holec, predsednik Državne slovenske samouprave

Az Országos Szlovén Önkormányzat tisztelettel meghívja 2020. szeptember hó 12. napján (szombat) 18 órától a síremlékekből álló Emlékfal megáldására.

A szentmisét Dr. Székely János megyéspüspök celebrálja az apátisvánfalvi Harding Szent István templomban, közreműködik a fennállása 10. évfordulóját ünneplő MSZSZ Apátisvánfalvi Egyházi Énekkara.

A templomi szertartást (szentmisét) követően a sírkertben kerül sor az Emlékfal megáldására és leleplezésére.

Beszédet mond: Soltész Miklós, a Miniszterelnökség egyházi és nemzetiségi kapcsolatokért felelős államtitkára
Holecz Károly, az Országos Szlovén Önkormányzat elnöke

RADIO MONOŠTER
FM 106.6 MHz

www.radiomonoster.hu

SLOVENCÍ.HU

porabje.hu

Porabje

TEDNIK
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtrek
Založnik:
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika:
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukić
Naslov založnika in uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1.;
tel.: 94/380-767;
e-mail: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk:
TISKARNA DIGITALNI TISK D.O.O.
Lendavska 1; 9000 Murska
Sobota; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava, Urad predsednika vlade, oddelek za narodnosti, Zveza Slovencev na Madžarskem in Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Naročnina: za Madžarsko letno 2.600 HUF, za Slovenijo 22 EUR. Za ostale države 52 EUR ali 52 USD. Številka bančnega računa: HU75 11747068 20019127 00000000. SWIFT koda: OTPVHUHB